

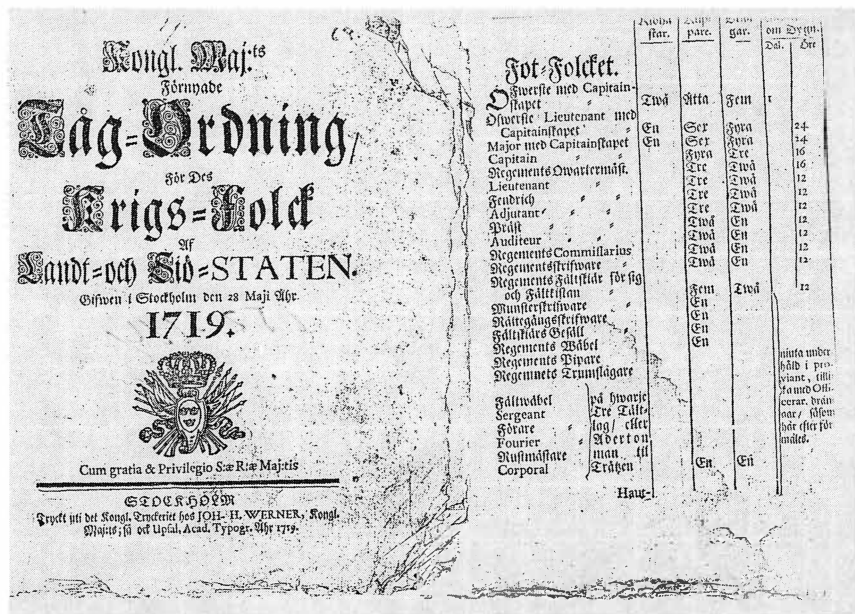
Soldatrotar på Sollerön

Våra historieböcker ger goda belägg för uppgifter om Dala-allmogens betydelse vid krigiska insatser i olika händelser som haft inverkan på den historiska och sociala utveckling som skett i vårt land. Framförallt tycks Ovansiljansbygden ha spelat en central roll i många av de uppbåd som bistått både stormän och egna anförare i strider mot inkräktare och främmande intrång mot landets säkerhet och intressen.

Under medeltiden var bondeuppbådet den naturliga organisation som ställde manskap under vapen mot fientliga aggressioner. Budkavlar sändes runt i byar och socknar och bådade folk till försvar. Budkavlesystemet var ett inövat och användbart sätt att vidarebefordra meddelanden och information. De sändes från gård till gård med kurirer och stränga straff hotade den som bröt kedjan. Uppbådet ställdes normalt under lokala befäl, oftast någon folkvald driftig man, och som regel försvarade uppbådet den egna bygden. Rörligheten var alltså begränsad och kunde jämförelsevis motsvara en tidig hemvärnsorganisation. Man kan inte förbise det faktum att Dalarna och i synnerhet bygderna kring Ovansiljan vid denna tid hade en slags social särprägel genom att befolkningen bestod av självägande bönder som med iver och envishet värnade om sin egendom, egenskaper som än i dag kan spåras i folkkynnet som en provinsuell egenart. Detta kan ha varit en bidragande orsak till den dåtida skyddsorganisationens användbarhet.

I enlighet med tidens krav övergick uppbådssystemet senare till allmogehärlar som ställdes på krigsfot och till förfogande även utanför den egna provinsen. Under de oroliga tiderna kring 1400- och 1500-talen togs

allmogehärarna i anspråk i flertalet uppror, t.ex. Engelbrekts framgångsrika uppgörelse mot fogdeväldet kring 1430, med Erik Puke 1437, under biskop Kettil Karlsson Vasa 1464 och under Sturarna omkring 1460-70. Allmogehärarna från Dalarna medverkade med framgång vid det bekanta slaget vid Brunkeberg 1471. Det är tänkbart att Sollerökarlar fanns med i detta slag. Allmogen gick sjungande Örjansvisan, S:t Görän (= Örjan) var deras skyddshelgon. I Sollerö gamla kapell fanns en statyettgrupp föreställande S:t Görän till häst tillsammans med en jungfru (se Sool-Öen 1990). S:t Görän tillhör nu Zornsamlingarna, endast jungfrun finns kvar på Sollerön. Gruppen kan ha tillförts kapellet som åminnelse av Sollerökarlarnas insatser under slaget vid Brunkeberg.

Det framgår av "Kongl. Maj:ts förnyade Tåg-ordning för des Krigs-Sold af Landt- och Siö-STATEN, gifwen i Stockholm den 28 Maji 1719" att den överste som förde befäl över ett regemente ägde rätt till två ridhåstar och åtta klippare (draghåstar) samt disponerade fem drängar. Solden uppgick till 1 daler "om dygn".

Förmånerna sjönk sedan i fallande skala efter grad men även underofficerare som fältwåbel och corporal hade en klippare och en dräng medan solden inte räknades per dygn men de fick "njuta underhåll i proviant..."

Från Kaptensboställets samlingar, Sollerön.

Mest välbekant är dock dalaallmogens insats under Gustaf Wasa. Otaliga är de berättelser om dalaupproret som störtade den danske kungen Kristian den II:es välde i Sverige. Sammanhållningen under Gustaf Wasa varade dock inte så länge och under det s.k. "daljunkarens uppror" 1527 var missnöjet stort i Dalarna.

Detta missnöje accentuerades ytterligare 1531 när den s.k. klockeskatten skulle drivas in. Varje sockens största kyrkklocka skulle då levereras till kronan. Det är okänt om sollerökarlar deltog i de missnöjesyttringar som förekom under klockupproret. Dock kan vi konstatera, att storklockan i Sollerö kyrka och som tidigare fanns i det gamla kapellets klockstapel på Bjärså kern, är daterad 1530 och är en av Dalarnas äldsta kyrkklockor. Den finns alltså kvar och sänder sin klang från kyrktornet ut över ön. Muntlig tradition berättar att den gömdes och även att den sänkts i Slijans djup på en säker plats. Klockindrivningen var en långdragen process och tid fanns säkert för sollerökarlarna att finurligt och tryggt undanhålla den stora klockan från Sollerö kapell. Traditionen vilar dock på osäker grund eftersom varje kapell som regel fick behålla en klocka.

Under Gustaf Wasas regeringstid påbörjades en omorganisation inom krigsmakten. Fasta stridbara förband sattes upp i Dalarna. Dalfolket var både pålitligare och billigare än legoknektar som rekryterades till landets armé. Förbanden kallades fänikor - ca 500 man fotfolk, senare dock endast 2-300 man. Fänikorna stod under befäl av en hövitsman. Stormaktstidens krav på större rörlighet i organisationen krävde ytterligare förändringar och år 1621 tillkom under Gustaf II Adolf det äldre indelningsverket eller "det ständiga knektehållet" som detta system också kallades. Det grundade sig på en viss kvot av knektutskrivningar efter hemmanens jordetal. Ovansiljans jordenheter var förhållandevis små och de självägande bönderna blev många genom den speciella arvsfördelning som rådde. Dalahären blev därigenom jämförelsevis stor. De utskrivna knektarna skulle vara ogifta och över 20 år, jordlösa "överflödiga drängar och vandrande hantverkargesäller". Utskrivningarna visade tendenser att barskrapa arbetskraften på hemmanen eftersom stormaktskrigen medförde betydande förluster av människoliv. Förutom Dalregementets deltagande i kriget på kontinenten fanns på hemorten s.k. "utskottfolk" som i praktiken övertagit uppbyggandens hemvärnande uppgifter till bygdens försvar i angreppssituationer.

I Dalregementets äldre rullor finns en del noteringar om soldater från Sollerön t.ex:

- Per Jönsson Baijer i Gruddbo, deltog i kriget i Polen 1626-1629, vid Breitenfeld, blev furir i Wismar 1629, troligen stupad 1634.

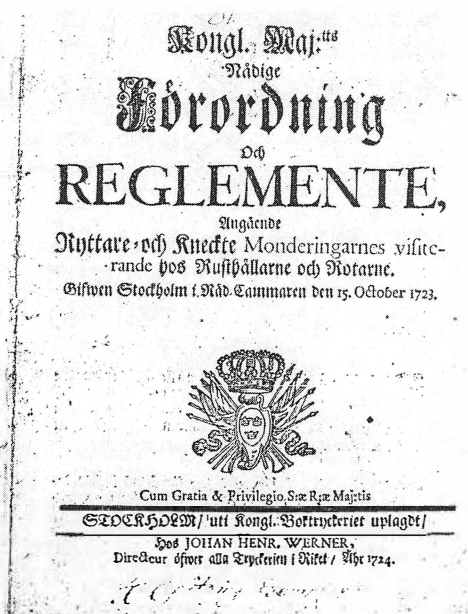
- Anders Andersson Dunder i Häradsarvet, krigade i Polen 1655, avancerade till rustmästare i Mora kompani.

- Lars Larsson Dubblare i Solbygge sextung fanns med 1670 i Tyskland, i Wollgast och Greifswald 1676 blev korpral 1679, i Stettin och Pommern 1680, i Danmark 1700, fältväbel i Narva och avled där av skador.

- Jöns Danielsson (f. 1646) son till Daniel Jonsson, omnämns (Joannes Danielis Solinus) som fältpräst för utskottsfolk 1675.

Under Karl den XI:e fullföljdes indelningsverkets organisation och benämndes därefter för yngre indelningsverket. Karl den XII:e övertog som ung regent en förhållandevis god krigsorganisation. Det yngre indelningsverket utvecklades och gav bl.a. Dalregementet dess form fram till dess att indelningsorganisationen avskaffades. Indelningsverket gav upphov till roteindelingen i socknarna för underhåll av soldaterna och i denna form fanns systemet under flera hundra år.

Soldaten enligt äldsta instruktionen från 1769 skulle vara "oförskräckte,

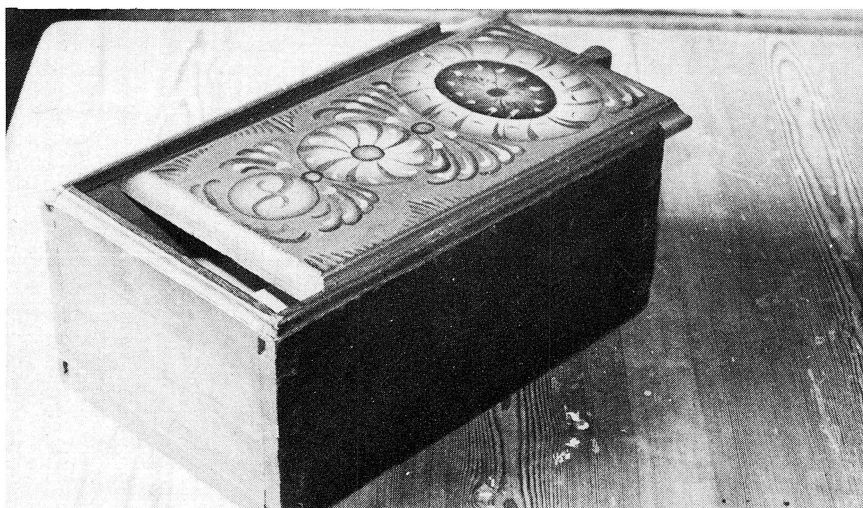

Även i äldre tid fanns en mångfald av förordningar som reglerade krigsmakten, t.ex:
"Kongl.BREF til öfverstarna för the Indelte Regimenterna til Fot hureledes förhållas skal, när Landshöfdingen och Öfwersten icke komma öfverens om then til Roteknekt opwiste Karlens dugelighet" från den 14 aug 1684.

Från Kaptensboställets samlingar, Sollerön.

trogne, nyktra och litet högfärdige, då äro de hedrade, undgå straff, vinna sina Förmäns kärlek, behålla hälsan och nödlös utkomst”. Vidare skulle de “wisa sig snygge och propre under Kyrkparaden, alltid håret upplagt, uppknutit och i papper”, samt “vagta sig för spel och fylleri”. Det fanns föreskrifter hur de skulle uppföra sig; “altid glade, sjunga wisor, berätta sagor och roliga tidsfördrif, intet lägga sig i Solen att sofwa eller med magen emot jorden, mindre göra sig ledig innan han fått alt sitt tillbehör i ordning och twättat fötterne, dock ej när de äro swettiga”. Det månades om soldaternas hälsa och gavs rekommendationer att ha; “fotsockor av linne smorde med talg” skulle hålla fötterna hela och rena. “Prepareradt kvicksilver insydt i byxjorden, emot ohyra”. “Litet såcker som blandas med spindelväv at läka sår med”. Instruktionen innehåller ett flertal goda råd till soldatens personliga välbefinnande. Mustasch var anbefalld vid vite eller spögång.

Rotesystemet innebar således att socknarna delades in i rotar. Ett antal rotebönder hade att inskriva en soldat och svara för hans underhåll av beklädnad och kost. Antalet bönder i en rote kunde variera beroende på bondehemmanets jordetal. Som regel räknades fram ett sammanlagt jordetal i reducerade snesland och bandland åker och skog. Skattskyldigheten inom roten fördelades efter samma princip och inom varje rote fanns en huvudbonde. Denne hade att ansvara för fördelningen av gemensamma

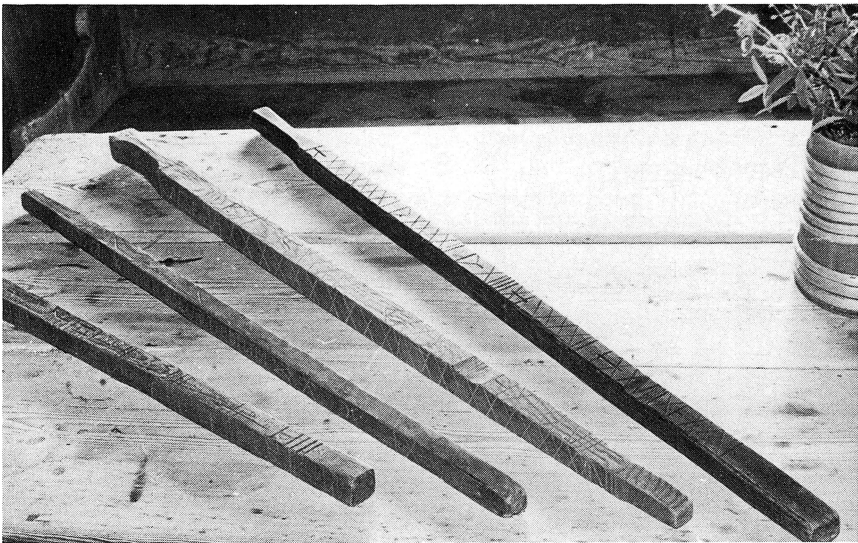

Rotelåda från Sollerön med rosmålningar på locket. Från Hembygdsföreningens samlingar.

arbeten inom roten och även redovisa till kronan. Huvudbonden valdes för ett år men förtroendet kunde självfallet förlängas. I praktiken blev det så inom Sollerön, att det var sockenfjärdingsmannen som tillsammans med huvudbönderna ombesörjde socknens gemensamhetsarbeten.

I varje rote fanns en rotelåda med de handlingar som berörde roten. Huvudbonden ansvarade för rotehandlingarna. Det fanns även en rotekavel där hemmanens bomärken var inristade och med markeringar för hemmanets skattskyldighet av penningar eller prestationer i form av leveranser till rotatesoldaten. Det kunde hända att den rotebonde som resterade i penningar i gengäld kunde få kvitta med arbete eller råvaror, uträknat efter en viss norm och i samråd med huvudbonden. Någon dialektal benämning på huvudbonde är inte känd i uppteckningar från Sollerön.

I rotens skyldigheter ingick även att skaffa en rotekista; "Var rote skall skaffa sig en tät kista varuti hela soldatens mundering skall förvaras, görandes under kistan en halv alns fötter på det råttor icke må kunna skära hål i botten av kistan. Skoler roten vara skyldig var månad uttaga och visitera. Kistan må sättas uti sådant rum som är säkert för dropp. I vidare fall

Rotekavlar och gårdsgårdskavlar från Sollerön. Kavlarerna försedda med bomärken samt märken för rotarnas och hemmanens åtaganden av gemensamhetsarbeten.

Från Hembygdsföreningens samlingar.

Foto: Helmer Nilsson

komma roten att själva ersätta skada....”

En del seder var förknippade med knekthållningen, bl.a. gick knekten runt till sina rotebönder vid juletid med en kagge och de fyllde såväl knekten som kaggen med supar. Han fick också kött, smör och ost. Detta var inte bara en vänskapsgärning utan också en påminnelse om vilka knekten hade att tacka för sitt uppehälle.

I officiella skrivelser fanns s.k. rotemästare utsedda. År 1728 fanns fem sådana uppsyningsmän på Sollerön. I folkhumorn kallades dessa för ”prästkraviler”, d.v.s. de skvallrade för prästen om verkliga eller förmenta disciplinbrott av församlingsborna. Det var benägenhet för slagsmål och supande, uteblivande från gudstjänster, söndagsfiske och andra företeelser som då ansågs kräva tillrättavisning från församlingens andliga överhuvud. Dessa uppsyningsmän eller rotemästare hade dock andra och mera seriösa uppgifter som att organisera budkavlegången vid tillfällen för uppåd som t.ex. skallgång, brand, men även för syneförrättningar. Hägnadsskyldigheten ”gårdsgårdssyn” var gällande och efterlevnanden krävde sådana kontroller.

Roten bestod vanligtvis av fyra - fem bondehemman. Jordetalet var avgörande för antalet. Varje rote hade ett bestämt nummer och namn - en förordning från 1690 reglerade detta. Grundlönen i reda pengar varierade naturligtvis efter tidens förhållanden men som exempel var lönen efter 1776 års myntdevalvering till soldat: 3 riksdaler 29 skillingar och 4 runstycken. För varje soldat upprättades ett kontrakt och av detta framgick vilka naturaförmåner som erhöles men även soldatens skyldighet till ”möten” d.v.s. övningar i vapnets bruk. Dessa möten omfattade som regel 12 dagar årligen. De hölls på bestämda platser och tidpunkter. Solleröns soldater övade till en början i Mora med samlingsplats vid Mora kyrka, till ”uppbrott och öfningar”. Olof Arborelius kända oljemålning ”Vid Mora kyrka” avbildar med stor sannolikhet Mora kompanis trossbodnar. Från början av 1800-talet blev Rommehed den vedertagna mötesplatsen. Soldaterna inställde sig i samlad trupp och marscherade till mötesplatsen. Spelmän fanns med i täten och många beväringssvisor och marscher har sitt ursprung från dessa övningar. Från Leksand finns t.ex. en beväringssvisa som inleds:

“Så gingo vi till Pomaren (Pommern)

och vadade i blod...”

Dessa möten var något av folkfester och det var oundvikligt att starka drycker flödade rikligt. Korpral Giftings uttalande för Orsa kompani vid Komtillmätta krog är ju ett välbekant vittnesbörd om detta förhållande. Fylleri under marscher till möten kunde dock bestraffas med sex par spö.

För att bli antagen till soldat vid rekryteringsmötena, som inskrivningsmyndigheterna ibland benämndes, fanns vissa krav på rekryten. Han skulle

Kompanikista från Mora Kompani, avsedd för kompaniets persedelförråd. Kistan var försedd med gammalt polhemslås och bars av fyra eller åtta man sedan stänger stuckits in i de speciella byglarna på kistans gavlar.

Från Hembygdsföreningens samlingar

Foto: Helmer Nilsson

vara; "ansenlig karl, stor, stark och frisk". Minimåldern var satt till 17 - 18 år och han fick inte vara äldre än 30 år. Dessutom skulle han vara infödd dalkarl och helst äga jord i socknen samt "wara fullkomlig i wext och hurtighet", längd 11 kvarter och 2 tum (= 1,68 m) Rekryten skulle uppvisas för kompanichef och slutligt godkännas vid en s.k. generalsmönstring. Att soldaten helst skulle äga jord hängde samman med att soldaterna från Ovansiljan, till skillnad från de flesta andra regioner i landet, inte fick soldattorp tilldelade av roten. Anledningen härtill var den stora ägosplittringen och den fattigdom som rådde. Rotarna ansågs därför inte ha möjlighet att kunna bestå soldaterna med torp. Han borde därför helst äga jord själv. På Sollerön är heller inga sådana torp kända. Pensioner var inte kända i indelningsverkets organisation men för befäls personer kunde sådana erhålla förläning av hemman, d.v.s. de fick ett hemman av kronan att bo på.

Huvudbonden hade ofta mycket stora besvär med att få soldaten inskriven i roten. En av anledningarna till det sista stora dalaupproret 1743 var de stora och tvingande inskrivningar av knektar till ryska kriget under tidigare delen av 1700-talet (se Sool-Öen 1980 och 1991). Rotesoldater deltog i upproret, material och beväpning hämtades ur rotarnas förråd. Även majoren Wilhelm Gustaf Wrangel, som tidigare bott på Sollerön under tiden 1737 - 1741 som chef för Mora kompani, ställde sig på upprorsmännens sida. Efter den sorgliga upplösningen av resningen blev han dömd till straffarbete på fästning och avsattes 1744.

Inom Sollerö sextung och sedermera Sofhia Magdalenas församling fanns 22 rotar, fördelade på sex byar inom socknen. Bråmåbo saknade rote troligen på grund av att byn senast fick stadigvarande befolkning. Hemmanen i byn togs dock in i andra byars rotar. Dessa var nödvändigtvis inte geografiskt begränsade till den by där de registrerades Jordetalen var avgörande för rotetillhörigheten. Rotarna var registrerade enligt följande:

<u>By</u>	<u>Nr</u>	<u>Äldre namn</u>	<u>Nyare namn</u>
Gruddbo	97	Blichta	Häll
	108	Ryssing	Norin
	110	Twärsäbb	Glad
	113	Flinta	
Häradsarvet	99	Kalle	
	107	Pojke	Öman
	114	Trapp	Rapp
	117	Danneman	Stolt
Bengtsarvet	98	Bråttom	
	102	Grabb	Blixt

	116	Skoop	Lind
	118	Orädd	
Utanmyra	100	Humble	Sund
	101	Småsik	Braf
	103	Dundrare	Dunder
	105	Råbock	Lund
	115	Hask	Solin
Rothagen	104	Kox	
	109	Tutwig	Asp
Bodarna	106	Menlöös	Bohm
	111	Bråttare	
	112	Dåbblare	Fält

De 22 rotarna täcktes alltså upp av drygt hundralet hemman på Sollerön. De kan ha varit flera med hänsyn till att det fanns många hemman med låga jordetal.

Vilhelm Mobergs soldatroman "Raskens" faller osökt i tankarna när man betraktar de äldre soldatnamnen. Den inskrivne soldaten hos Moberg såg pigg och rask ut och fick utan större åthävor heta Rask. Vid inskrivningen åsattes namn självvåldigt oavsett soldatens åsikt eller krav. Han hade att ta emot, tiga och lyda. Främsta anledningen till soldatnamnen var givetvis den att man måste skilja på mångfalden av Lars, Anders och Olof etc med sonnamn efter fadern som enligt gammal sedvänja återdöptes. Det fanns så många likartade namn bland de inskrivna att den militära organisationen måste särskilja dem på något sätt. Det var dock ganska lätt för soldaterna att i efterhand ändra namn. Så skedde också i många fall vilket framgår av senare rotförteckningars namn där rotesoldaterna bär helt andra namn.

Av de äldre soldatnamnen på Sollerön finns endast ett fåtal kvar i namn eller medvetande. Alltjämt finns dock Flinta, Trapp, Kox och Bröttare kvar. Även Kall, Pojk (Pöjk), Bråttum och Småsik finns kvar i benämningar och gårdsnamn. Dundrare har i efterhand omskrivits till Dunder och finns rikt representerat bland Solleröns gårds- och efternamn.

De tidigare soldatnamnen togs från djurriket, t.ex. Råbock, Blichta, Ryssing och Småsik. Det fanns också egenskapsnamn som Flinta (hård), Stolt, Glad, Rapp, Pojke (liten eller ung), Bråttom (rask), Braf (bra eller duktig), Grabb (grov eller barsk). Karaktärsnamn som Orädd (modig), Dundrare (bullrig), Tutwig (ordvrängare eller pratmakare), Menlöös (oskyldig) och Dåbblare (spelare) finns representerade. Hemtillhörighet som Öman och Solin, växtriket som Asp, Lind och Humble fanns men även klassiska

soldatnamn som Blixt, Fält och Bom. Namnet Skoopa är närmast ett saknamn. Danneman anger möjligen att härstamningen var dansk eller att ha deltagit i danska krig. Ursprunget till namn som Twärsäbb, Kalle och Bråttare är mera svåra att tyda. Kalle har säkerligen ingen härledning till den modernare omskrivningen av mansnamnet Karl och Bråttare ingenting med kampsporten att göra. Hask kan möjligen vara en omskrivning av ask eller dosa. Ryssing kan tolkas som ursprunget till det på Sollerön vanliga gårdsnamnet Ryss.

De nyare soldatnamnen är samtliga välbekanta på ön. Ättlingarna kan spåra sitt soldatursprung genom släktforskning. Storskifteskartan över Sollerön från 1840-talet visar på många exempel på täppor och kittar med anknytning till både äldre och nyare soldatnamn. Där finns Småsikkitt och Flintvål i Utanmyra, Pöjkkitt och Bravtäpp i Bråmåbo, Koxtäpp i Rothagen, Duvlerbåkk i Bodarna, Flinttäpp och Ryssägå i Gruddbo. Dannemanstäpp i Häradsarvet fanns en gång vid nuvarande kyrkogården och roten blev sedermera Stolts rote. Hälltäpp ligger längre västerut i byn.

Soldaten hade en god ställning i bondesamhället och så även på Sollerön. Sedan egen församling bildats och kyrka byggts, fanns där två läktare ("skullar") på kyrkorummets västra gavel. Den övre läktaren var reserverad för soldaterna och de gav med sina uniformer en stram prägel åt gudstjänsterna. Officerarna hade särskilda platser längst fram. Vid bröllop paraderade soldaterna närmast efter spelmän och prästen i brudföljet. Detta kan ses i dalmålningen "Sådan är brudegången ur kyrkan på Sollerön" från 1808 av Olof Andersson i Ullvi. Originalet finns i Lillhärda's hembygdsmuseum. Axel Myrman har kopierat tavlan och den finns hängd i kommunalhusets foajé på Sollerön.

Soldaterna saluterade även vid bröllop med sina gevär. Denna sedvänja gick tydligen till sådan överdrift att det 1833 uppstod starka klagomål, vilket ledde till att det 1855 stadgades om en "plicht av 10 riksdaler för den skyldige vid skjutning vid trolofning, gästbud och andra dylika tillfällen". Ännu fram till våra dagar fanns dock kvar en gammal sed att nattetid skjuta salut för blivande brudpar.

Rotarna och deras organisation kom att få en betydande social uppgift inom socknen. År 1844 inrättades socknens brandstod genom rotarna och vid brand reglerades skadan genom dagsverken och visst antal bräder till återuppbyggnad per rote. Även en del andra gemensamhetsarbeten skedde via rotarna t.ex. forskjuts, skallgång och vägunderhåll, som även innefattade såväl broar som röjning och myrspångning. Sålunda låg år 1861 allt vägunderhåll under rotarna.

Även ryssingfisket i Ryssån var reglerat över rotarna. 1845 bestämdes att 7 och 1/3 rote hade tillgång till fisket varvid varje rote fiskade var sin natt.

1860 ändrades det till åtta rotar eftersom det uppstod besvär med att räkna 1/3 rote. 1893 fick alla rotar delt men de fick bara sända två fiskare varje dygn. Fisken fördelades av huvudbonden till hushållen inom roten.

Del av roteslogmyren söder om landsvägen mot Gesunda. Bilden tagen mot Söderviken med Åsberget och Kansberg i bakgrunden.

Foto Sven Hinders omkring 1942

Roteslogsmyren ("sjobottn"), som tidigare nästan delade Sollerön i två delar genom sin sträckning i det låglänta området mellan Norrviken och Söderviken, var indelad i fjärdingar och rotar. Där bedrevs gemensamt slätterarbete. Det skördade sjögräshöet delades upp i lika högar och fördelades genom lottning. Enskild stängning av roteslogsmyren godtogs inte utan området var allmänt under rotarna. Ännu vid tiden kring andra världskriget togs sjöbottenhö även om det skedde under delvis andra former. Roteslogsmyren försvann definitivt vid laga skiftet och invallningen (Sool-Öen 1992) och därmed hade ännu ett minne över äldre tider utplånats.

I den muntliga traditionen på Sollerön finns många historier om soldaternas insatser och bravader, bl.a. båtbyggaren "Gambelbrutern" -Sutter Jöns Olsson - som blev medaljerad efter ryska kriget. Vidare den mycket slagfärdige Tutwig - Jon Olsson Asp - som fått en gatstump uppkallad efter sig. Det finns också historier efter den originelle

Soldaten Lars Sund, Gruddbo, den originelle naturlöparen som lär ha haft ovanligt stor fötter.

Foto från 1914 då Sund var 90 år gammal.

Reprofoto: Rune Svensson

Anders Bohm, Gruddbo. Foto från tiden vid militärskolan i Gävle år 1900. Bohm avancerade till distinktionskorpral innan han tog avsked vid unionskrisen 1905

Reprofoto: Rune Svensson

galopperande naturlöparen Lars Sund. Dessa m.fl. soldaters bedrifter har Johan Svensson peitetsfullt skildrat i Dalregementets årsskrift "Armborstet" 1963 På Sollerön har även Mora Kompanis befälhavare bott under flera hundra års tid men deras liv och leverne förtjänar en särskild artikel.

Solleröns sista indelta soldater torde ha varit Nils Lejon i Bengtsarvet och Anders Bohm i Gruddbo. Den förstnämnde var född 1863 och tjänade soldat under 25 års tid. Under indelningsverkets sista tid ansågs det inte tvunget att bära rotens namn. Han bodde i Katrintäpp i Bengtsarvet men tillhörde annan rote. Ända upp till hög ålder uppträdde han strikt militäristiskt, alltid rak i

Soldaten Nils Lejon i kretsen av anhöriga 1938. Lejon var då 75 år

Fr.v Oskar, Anna, Nils Lejon d.ä., Albertina och Albin Jönsson. Framför: Mait och Nils Lejon d.y.

ryggen och med en prydlig välansad mustasch. Han var känd som idog fruktdlare och god möbelsnickare. Han hade sin lilla verkstad i sin gård vid öns östra slutning och sågs ofta pyssla med sina äppelträd och bärbuskar i täppan.

Anders Bohm var född 1882 och skrevs in som soldat år 1900 i Gävle. Han tjänstgjorde endast fram till 1905 men avancerade under denna tid till distinktionskorpral (motsvarande furirs grad) Han tog avsked 1905 i samband med unionsupplösningen. Det rådde ett spänt läge mellan Sverige och Norge vid denna tid och många med honom ansåg ett krig med grannlandet oacceptabelt. "Bomen" som han allmänt kallades, tillhörde Boms rote i Bodarna, var en kraftkarl, inbiten älgjägare och historieberättare. Ännu vid 82 års ålder körde han timmer i Mångberg. Han hann tjänstgöra vid Bodens fästning och hans militära plik var välbekant, särskilt på sommaren då han bar alla knappar knäppta även under de varmaste dagarnas sysslor. Han ägnade sig mycket intresse åt hemvärnet på Sollerön. En särskilt högtidlig stund för honom var vid Dalregementets årsstämma 1964, då han som representant för de gamla indelta soldaterna deltog i regementets förgaddring vid korsgatan, marschade med till kyrkan och vid den efterföljande förtäringen satt han vid överbefälhavaren general Synnergrens sida.

Försvarsordningen 1901 innebar att indelningsverket och dess soldatin-skrivningssystem försvann och ersattes av den allmänna värnplikten. Den gamla roteindelningsordningen upphörde således formellt men på Sollerön levde invanda gemensamhetsarbeten vidare. Bönderna utförde gemensamt saker tillsammans efter mönster som fungerat bra under lång tid. De kvarvarande soldatnamnen övergick till gårdsnamn och många solleröbor bär i dag sina förfäders soldatnamn. Så småningom förändrades förhållandena och den nya tiden ställde andra krav. De soldater som värvades som stamanställda i försvaret, var inte längre förlagda på hemorten utan fanns vid sina garnisoner långt från Sollerön. Den allmänna värnplikten har dock medfört att många soldater setts på Sollerön såväl vid fred som under orostider då stridsflygplan och kanonmuller hörts invid våra gränser.

Helmer Nilsson

Mars Lars Ersson Rupp "Lars Lars son
Rupp Anders Andersson Otho Flint Lars Alsperi
mitten Flint Lars Als son Flint et, Andersson

Emot åtminstone af de löne vilkor som å andra
Sida äro antagna som detta Kontrakt innehåller Sk
för binder jag mig att tjäna som Saldat för 108 Kronors
Rätt till af höga vederbörande Erhåller afskick

Sofia Magdalena den 17de Septembris år 1870

O. J. Andersson

Drängen Flint Jons Andersson.

Rupp Anders Jons son

Rupp Jons Andersson

"
Uppskatad i närvaro af undertecknade den 17de Sept
ämber 1870

Abraham Lettersten
Companjeri Österg

"
Liktas förre nämnde löne för bindelse jag mig att arligen
sjänsätta 7 (Sju) Riksd 50 öre Rmt i Läns Spar Bank

O. J. Andersson

Flint Jons Andersson

Saldatare Anders Rupp

179 Däng

Leha bylande med Öre gjordat. Dittgas

Strängens Flint Jöns Andersson i Gruddbo, medanstrefve församling, är
född här den 14 Juli 1849, har förvaring Christendomsbeskrif. och okändrad,
fräjd, och är vaccinerad. *Attesteras*

Sofia Allergrens den 19 Septemb. 1870

M. Godé.

Pater.

Jöns Norin är född den 14de Septemb. 1849
afledt En Ålder af 24 år 1 månad 19 dagar gammal

108 Norin

Kopia av rotekontrakt, som anträffades i ett gulnat kuvert på vinden i Ryssgården (Flint-), Gruddbo. I kontraktet antas Flint Jöns Andersson som soldat i Norins rote nr 108 och han får sedan namnet Norin. I kontraktet finns även roteböndernas namn.

Jöns fick 15 riksdaler kopparmynt i anställningsvederlag (städsenpengar) och en årslön på 50 riksdaler som utbetalas med halva beloppet till jul och till midsommar. Dessutom fick han tre tunnor blandsäd och sovel - smör, ost och kött - men även viss mathållning och dagsverken från roten under kommenderingstiden.

Kontraktet är undertecknat av huvudbonden Mås J. Jönsson för Norins rote och upprättat i närvaro av Mora Kompanis chef, kapten Alexander Zettersten. Flint Jöns namnteckning bevittnades av Ryss Anders Jönsson och Ryss Jöns Andersson för roten.

Flint Jöns var född 14/7 1849 enligt födelseattest som utfärdats av kyrkoherde Godé. Jöns blev soldat den 17/9 1870 men avled under tragiska omständigheter i Garbergs Fäbodan den 3 /9 1873. En mynningsladdare hade för kraftig laddning och när Jöns avlossade skottet, sprängdes gevärspipan och slet av ena armen och han "rann ätt blods" - förblödde i fäboden, endast 24 år gammal.